

Økokrim

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
200604664-/KEH

Vår referanse
2007/00141-2 449

Vår dato
19.10.2007

Høring - tiltak mot trygdemisbruk mv.

Vi viser til Arbeids- og inkluderingsdepartementets brev av 12.07.07 vedlagt høringsnotat, og beklager den sene besvarelsen herfra.

Økokrim har følgende merknader til høringsnotatets del II om tiltak mot trygdemisbruk:

Det utbetales årlig meget store summer i ulike trygdeytelser. Utbetalingene skjer til et meget stort antall personer. Jevnlige utbetalinger, f.eks. månedlige, gjør at det er tale om svært mange transaksjoner. På denne bakgrunn er det grunn til å tro at potensialet for trygdesvindler er meget stort. Den store økningen i antall anmeldte trygdebedragerier i kjølvannet av intensiveringen av trygdemisbruksarbeidet, som beskrevet i høringsnotatet på side 3, gir en sterk indikasjon på at mørketallene er betydelige.

Politiet, også Økokrim, har gjennom etterforskningen av saker konstatert at trygdesvindler tiltagende skjer i mer organiserte former der ulike aktører (arbeidsgiver/arbeidstaker eller helsepersonell/pasienter) samarbeider om trygdebedragerier der trygdens tap utgjør meget store summer. Slike saker kan være vanskelige å avdekke; oppdagelsesrisikoen er liten.

På denne bakgrunn vil Økokrim på generelt grunnlag ønske velkommen endringsforslag som gjør det enklere å avdekke trygdesvindler. For eksempel vil *den foreslåtte § 21-4 b om utveksling av informasjon med forsikringsselskap mv*, åpenbart være et nyttig verktøy, jf drøftelsene i høringsnotatet som vi tiltrer. I tillegg nevner vi følgende:

Forsikringsselskapene følger folketrygdens vedtak hva angår attføring og uførepensjon. Fremkommer det i slike vedtak at en person har blitt tilkjent attføring/uførepensjon, og pasienten har tegnet en gjeldsforsikring/uførepolise m.v., utbetaler forsikringsselskapene med bakgrunn i vedtaket fra trygden. Blir vedkommende etterhvert arbeidsfør, mottar ikke forsikringsselskapene automatisk tilbakemelding om dette fra NAV; det er forsikringstakeren som skal melde dette inn til selskapet.

Riktignok tar selskapene i kontrolløyemed skriftlige kontakter med forsikringstakerne, men hyppigheten varierer. Vi har sett eksempler på at uriktige legeerklæringer som er forelagt NAV (folketrygden), også er sendt til forsikringsselskapene og har gitt grunnlag for utbetalinger fra dem. Disse forsikringsbedrageriene er avdekket ved at Økokrim har kontaktet FNH og begjært et antall forsikringsmapper utlevert. Spørsmålet er om de ville bli oppdaget dersom Økokrim ikke hadde gjort dette. Dersom NAV gir relevant informasjon i slike saker til FNHs forsikringsfagutvalg, som igjen etablerer kontakt med det aktuelle forsikringsselskapet, vil man med stor sikkerhet avdekke flere forsikringsbedragerier. NAV må imidlertid gjøre noen øvelser for å få kjennskap til om stønadmottakeren har tegnet en forsikring. Dette kan de oppdage tilfeldig, for eksempel ved gjennomgang av stønadmottakerens kontoutskrifter, eller de kan sende generelle henvendelser til FNH for å få avklart om det foreligger en forsikringspolise i noen av forsikringsselskapene. Også i slike typesituasjoner vil den foreslåtte § 21-4 b være et nyttig verktøy, forutsatt at ordlyden i § 21-4 b andre ledd endres slik at også en organisasjon som FNH angis blant instansene som kan motta slik informasjon.

Den foreslåtte § 21-4 a andre og tredje ledd gir hjemmelsgrunnlag for å foreta stedlig kontroll i virksomheter. Herunder vil det kunne kreves at arbeidstakere identifiserer seg, og det vil kunne kreves innsyn i dokumenter som kan avdekke eller begrense urettmessige trygdeutbetalinger. Vilkåret for stedlig kontroll er foreslått å være at det "foreligger begrunnet mistanke om at det er skjedd eller kan skje urettmessige utbetalinger fra trygden". Økokrim ser at det er gode grunner for å gi NAV hjemmel for stedlig kontroll, men vi har enkelte merknader til den konkrete utformingen.

Mistankevilkåret – "begrunnet mistanke" – reiser spørsmål om hvor sterk/velfundert mistanken skal være. I høringsnotatets kap 8 tales det om "grunn til mistanke". Vi nevner at man i flere lovendringer nylig (konkurranseloven § 25, verdipapirhandelloven § 15-5, alkoholoven § 9-3, tobakkskadeloven § 8) har brukt "rimelig grunn til mistanke" (eller "rimelig grunn til å anta") som vilkår for gransking/bevissikring. "Rimelig grunn til mistanke" antas å måtte forstås på omtrent samme måte som vilkåret etter straffeprosessloven § 224 første ledd for å iverksette etterforskning, jf omtalen av vilkåret "rimelig grunn" i Ot.prp. nr. 60 (2004-2005) pkt 4.5.3. Vi foreslår at vilkåret endres til "rimelig grunn til mistanke".

Mistanken må ifølge lovforslaget gå ut på at det er skjedd eller kan skje urettmessige trygdeutbetalinger. Vi antar at alternativet "kan skje" er ment for å fange opp tilfeller hvor det ennå ikke har funnet sted utbetalinger, men hvor dette vil skje fram i tid. I slike tilfeller gjerne være en viss usikkerhet mht om utbetalingene faktisk vil skje, og vi antar at stedlig kontroll bare tenkes gjennomført når denne sannsynligheten er stor. I så fall vil etter vårt syn formuleringen "vil skje" gjøre bestemmelsen enklere ved at det ikke bringes inn noen egen sannsynlighetsvurdering på dette punktet.

Det skal etter lovforslaget kunne kreves innsyn i dokumenter. Vi antar at det – i den grad man får innsyn i dokumenter av betydning for trygdesaken – kan være behov for å ta dem med fra kontrollstedet. Dersom lovforslaget er ment å gi hjemmelsgrunnlag også for dette, bør det framgå eksplisitt av ordlyden, se som illustrasjon verdipapirhandelloven § 15-5. I forlengelsen av en slik hjemmel oppstår for øvrig spørsmål om overprøvingsadgang mv.

Hvis det foreslås en hjemmel for stedlig kontroll med adgang til aktivt å lete etter og deretter ta med dokumenter mv, oppstår for øvrig spørsmålet om hvem som skal kunne

beslutte dette. Vi nevner kort at etter ovennevnte bestemmelser i konkurranse-loven og verdipapirhandelloven skal slik beslutning treffes av tingretten.

Med vennlig hilsen

Einar Høgetveit
Økokrim-sjef

Marianne Djupesland
kst førstestatsadvokat

Kopi: Politidirektoratet, riksadvokaten